

ANRAT konferencia

a 2013-as párizsi IDEA világtalálkozó előkészítésére

Vatai Éva

Lyon, 2011. november 25-26.

A rendezvény

Mostanában sokszor érzem úgy, hogy a felesleges konferenciák korát éljük: összejövünk, beszélgetünk, elemzünk, szakértünk, aztán tapodtat sem mozdulnak a dolgok, meg minden a régi kerékvágásban. De Lyonban az érkezésem pillanatától kezdve tapintható volt valami dacos elszántság: *csak azért is* megcsináljuk! Mármost a 2013-as párizsi IDEA Világtalálkozót.

Akkor is, ha – és innentől már az előadók szavait idézem – Európában most mindenki a válsággal és a válságból kilábalás egyetlen gyógyszerével, a pénzzel foglalkozik. A pénzzel, amiből egyre kevesebb van olyan célokra, mint a kultúra, az oktatás, a fiatalok művészeti nevelése. Amikor a fiatalokat cserbenhagyja a pénzihiány miatt folyton szűkülő és cinikus érvekkel dobálózó politikai hatalom: sem együttérzést nem tanúsít, sem alternatívákat nem ajánl a helyzet megoldásához.

A 2013-as világtalálkozót sem lesz könnyű megszervezni: a már előre látható pénzihiány mellett még nem látszik az alagút vége. Van viszont egy aktív struktúra: az előkészítés során három találkozó (Lyon, Lille, Bordeaux), amelyeken nemzetközi szinten is meg lehet beszélni a haladás irányát, a felmerülő nehézségek megoldásának stratégiáját, a nagy vonalakban már a lyoni találkozó idején is kibontakozó programot.

Hogy követhető legyen az Ariane Mnouchkine által megfogalmazott tágabb művészet-pedagógiai cél: a fiatalok legyenek a társadalom művészetének főszereplői!

Reménykeltő jelek már ma is vannak: az IDEA Világtalálkozó szervező bizottságának elnöki tisztjét elvállaló Catherine Tasca politikailag is igen befolyásos személyiség.

És persze az, hogy az Európán kívüli országok üzentek az isztambuli konferenciáról: amiben kell, segítenek a párizsi szervezőknek, akiknek reményei szerint a 90 ország összefogása meghozza majd a várt gyümölcsöt: egy programjában, módszertanilag is minőségi egy hetet színház és oktatás körül 2013. július 8. és 13. között.

A partenariat

A franciák kezében ott az ütőkártya: több évtizede sikeresen működik a partenariat, vagyis a tanár és a színházi szakember együttműködésének intézménye, amelynek feltételeinek kidolgozásában a lyoni konferenciát szervező ANRAT (a helyi DPT) is részt vett. Nem csak Franciaországban van ilyen: Angliában is működik, a skandináv országokban is. Én a partenariat működésével foglalkozó atelier-ben voltam, melyet Steven Clark (tanár) és Laurent Brethome (rendező) vezetett.

Láthatóan mindkét fél nagy meglepedésére szolgál ez a munkaforma, melyet az oktatás oldaláról a DAC (Direction Artistique et Culturelle – Rectorat), a kultúra oldaláról a DRAC (Direction Académique et Culturelle) támogat és hangol össze.

Egy ilyen együttes munka után többé nem tanítunk ugyanúgy, mint azelőtt. A művészekkel való együttműködés széles sugárutat nyit előttünk a gondolkodás terén – mondják a tanárok.

Fontos, hogy a színház felismerje, hogy nem szorulhat be a négy fal közé, s ennek a felismerésnek egyik intézményesített megjelenési lehetősége a partenariat, amely során olyan dolgokat tanulhat meg a rendező, amelyeket máshol nem – így a rendezők.

A Menteur Volontaire

Le menteur volontaire Társulat nevét érdemes megjegyezni – tehetséges fiatalok átütő erővel és elkötelezettséggel. Rendezőjünkkel beszélgettem színházra nevelésről, pedagógiáról.

Laurent Brethome jelenleg az egyik legnépszerűbb fiatal francia színházi rendező. *Jób szenvedései* című előadása tavaly egy rangos országos seregszemle közönségdíjasa lett, azóta is nagy sikerrel játsszák Izraeltől Franciaországig. Ott van az Odéon programján is, ami nem kis megbecsülést jelent. Provokatívan erőteljes, átgondolt kódokon nyugvó, látványos előadás, jó lenne, ha a készülő európai turné során Magyarországra is eljuthatna. A lyoni rendezvényen Racine Berenice-ét láthattuk tőle s társulatától a Croix Rousse Színházban.

Egyszerű és átütő erejű rendezés, rendezői trouvaille a színpadtérben folyamatosan jelenlevő kapucnis férfi (Francois Jaulin) – lehetne a minket kísérő sors vagy lelkiismeret – a szenvedély és erotika erős piros színébe öltöztetett Berenice (Julie Reçoit) és Titusz (Thomas Matalou), akiknek jelmeze az előadás vé-

gére – szerelmük beteljesülésének távolodásával – fekete pólóra, farmerre cserélődik. Az előadás egyik legszebb pillanata a megható őszinteséggel és egyszerűséggel, a színpad előterében elmondott Berenice-Titusz dialógus, amelyben finom kézjátékkal és testbeszéddel jelzik a szerelmesek kényszerű elválásának stádiumait. Ritkán lehet látni olyan Berenice-t, amely nem a klasszicizmus pávatollaival ékeskedik, hanem közvetlenül a fiatalokhoz szól – ezúttal is tele volt a terem fiatalokkal.

VÉ Színházadat iszonyú dinamika, lelkesedés hatja át. Láthatóan magad is szüntelen kereső, nyughatatlan ember vagy.

LB Most kell keresni, amíg az ember fiatal. Remélem, hogy hatvan évesen nem raknak alám egy társulatot vagy egy színházat – akkor már pihenni kell. Ha addig nem találok semmit, aztán már kár erőlködni.

VÉ Emellett az intenzív színházi munka mellett van időd tanításra is.

LB Igen, tanítottam a Konzervatóriumban is, s szívesen vállalom munkát a fiatalokkal, leginkább a partenariat keretén belül. Van a francia színház csinálóknek egy olyan generációja – a 30-40 évesek – aki érdeklődéssel fordul a tanítás felé, amely különösen fontosnak tartja színházi tudása és tapasztalatai átadását. E generáció számára nem válik már szét a bureau (az iroda, ahol a rendező kitalálja az ötleteit) és a plateau (a színpad, ahol a színész megvalósítja azokat), hanem összemosódnak az alkotás terei. Színésznek tanultam, rendező lettem, s pedagógiai elhivatottságot érzek magamban. E három szakma egymást táplálja. Munkám tere nem csupán a színházterem, hanem kötelességemnek érzem, hogy sok időt töltsék kinn, terepen: iskolákban, börtönökben, sérült gyerekek között. Újabban kétszer is jártam az Antillákon, az ott élő gyerekek színházi képzését senki nem vállalja fel, sem a francia állam, sem az ott élők. Két hétig napi három órában, ingyen foglalkoztam a gyerekekkel, most igyekszem megoldást – és pénzt – találni a folytatáshoz.

VÉ Hogyan fedezted föl magadban a pedagógus vénát?

LB Nekem nagyon türelmes tanáraink voltak, én magam nem voltam könnyű gyerek. Ha a művész pedagógiailag is elkötelezett, s a pedagógiai eszközeit képes az adott helyzethez alakítani, bárhol és bárkivel csinálhat színházat: fiatalokkal, fogyatékkal élőkkel, rabokkal. Én ezt nagy kihívásnak érzem. Gyakran mondják az ismerőseim: jól megy a szekered, ismert vagy, tele vagy munkával, miért van neked szükséged arra, hogy taníts. Elképesztő hozzáállás, nem? Igyekszem megmagyarázni: egyelőre még közelebb állok a harminchoz, de negyven felé érve az ember már elveszíti a kapcsolatot a fiatalokkal. Lehet, hogy belemerül a saját színházába, megcsontosodnak a módszerei, szűnik az alkotásvágya. Én azt az energiát találom meg a fiatalokban, az „amatőrökben”, amit a szakmában talán nem találnék meg.

VÉ Ki a partenariat kezdeményezője? A tanár vagy a művész?

LB Minden esetben a tanárnak kell elszánnia magát egy ilyen típusú együttműködésre. A művész felelőssége pedig az, hogy tudása legjavát adja mind művészi, mind pedagógiai téren. Nagyon igényesnek kell lennie a művészi döntés szempontjából!

Fityfirittyek

Mikolasek Zsófia

Csoport: A foglalkozás tervezete 6-7 éves, drámás előképzettséggel nem rendelkező gyerekekből álló, 18 fős csoportnak készült.

Tanítási terület: érzelmek felvállalása, együttműködés csoportban

Tanulói szerep: A résztvevők a fityfirittyek szerepébe lépnek: történetünk szerint ezek a manóknál is kisebb lények – játékunk az ő falujukban játszódik. A fityfirittyek egy napon azt veszik észre, hogy minden megváltozik...

Szükséges eszközök:

- térkép, nevek cédulákon, tollak; kalap a tanár szerepbe lépéséhez; etikai kódex
- CD-lejátszó, mikrofon
- CD: az erdő hangjai; tavaszünnepe

Fókusz: Hogyan reagáljunk, ha megbántottak minket?